

Muistio

2023-06-15

VN/7651/2023

Tuija Metsävainio
Neuvotteleva virkamies

Biotekniikan neuvottelukunta on valtioneuvoston asettama neuvoa-antava asiantuntijaelin bio- ja geenitekniikkaan liittyvissä kysymyksissä. Geenitekniikasta annetun valtioneuvoston asetuksen (928/2004) 6 §:n mukaan biotekniikan neuvottelukunnan tehtävänä neuvoa-antavana elimenä on:

1. edistää biotekniikan ja erityisesti geenitekniikan alalla yhteistyötä viranomaisten, alan tutkimuksen ja toiminnanharjoittajien kesken sekä järjestää alan tiedotusta ja koulutusta;
2. seurata ja edistää biotekniikkaa koskevaa kansainvälistä yhteistyötä;
3. seurata erityisesti geenitekniikan kehitystä, tutkimusta ja terveys- ja ympäristövaikutuksia;
4. edistää eettisten näkökohtien huomioon ottamista geenitekniikassa; sekä
5. hoitaa muut ministeriöiden antamat biotekniikkaa koskevat tehtäväksiannot.

Geenitekniikasta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaa sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä kolmeksi vuodeksi kerrallaan neuvoa-antavan biotekniikan neuvottelukunnan. Neuvottelukunta ehdotetaan asetettavaksi kolmen vuoden mittaiselle toimikaudelle 16.6.2023 - 15.6.2026. Neuvottelukunta asetettiin edellisen kerran toimikaudeksi 1.1.2020 - 31.12.2022. Uusi neuvottelukunta aloittaisi työnsä noin puoli vuotta edellisen toimikauden päättymisen jälkeen johtuen hallituskauden vaihdoksesta johtuneesta ministeriön kiireisestä työtilanteesta ja jäsenten nimittämismenettelyyn kuluneesta ajasta. Neuvottelukunnan kokoonpanoa on laajennettu vastaamaan tämän hetkisiä bio- ja geenitekniikan kehityksestä johtuvia tarpeita.

Sosiaali- ja terveysministeriö lähetti 13.3.2023 nimeämispyyntön neuvottelukuntaa varten, jossa se pyysi eri organisaatioita tekemään ehdotuksensa jäseneksi ja varajäseneksi. Nimeämispyyntöissä jäsenehdotuksia pyydettiin toimikaudelle 2023 - 2025. Nimetyistä edustajista moni on jälkikäteen vahvistanut olevansa käytettävissä toimikauden loppuun. Mikäli jäsen tai varajäsen ei olisi käytettävissä toimikauden loppuun, vaan eroaisi kesken toimikauden, sovellettaisiin geenitekniikasta annetun asetuksen 5 §:n 3 momenttia, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriö määrää hänen tilalleen uuden jäsenen tai varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi saman viranomaisen tai järjestön ehdotuksesta kuin asianomainen jäsen tai varajäsen on määrätty.

Geenitekniikasta annetun asetuksen 5 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto määrää biotekniikan neuvottelukunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen. Nimeämispyyntöön sisältyi neuvottelukunnan järjestäytymistä koskeva ehdotus. Esitys neuvottelukunnan kokoonpanoksi vastaa pääosin nimeämispyyntöissä ollutta ehdotusta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 8
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

02951 63415
+358 2951 63415

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Neuvottelukunnan jäsenistöön kuuluisivat edustajat maa- ja metsätalousministeriöstä ja työ- ja elinkeinoministeriöstä. Puolustusministeriön hallinnonala edustaisi ministeriön ehdotuksen mukaisesti Puolustusvoimien Sotilaslääketieteen keskuksen edustaja. Nimeämispyyntöä poiketen opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö eivät tehneet jäsen ehdotuksia. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää omaa jäsentään neuvottelukunnan jäseneksi ja varajäseniksi.

Neuvottelukunnan jäsenistö koostuisi lisäksi nimeämispyyntö mukaisesti myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Ruokaviraston, Suomen Ympäristökeskuksen, Luonnonvarakeskuksen, Suomen Akatemian, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n, Helsingin yliopiston (varajäsen Tampereen yliopistosta), Aalto Yliopiston (varajäsen Itä-Suomen yliopistosta), Kuluttajaliitto ry:n, Terveysteknologia ry:n, Lääketeollisuus ry:n, Suomalainen Lääkäriseura Duodecim ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n edustajista. Sen sijaan nimeämispyyntöä poiketen Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Oulun yliopisto ja Harvinaiset -verkosto eivät ehdottaneet jäsentä tai varajäsentä. Tämän vuoksi Turun yliopiston edustajan varajäsen olisi myös Turun yliopistosta ja Suomen Syöpäpotilaat ry:n edustajan varajäsen Suomen Suolistosyöpäyhdistys Colores ry:stä. Lisäksi Suomen Bioteollisuus ry:n varajäsen olisi heidän ehdotuksensa mukaisesti Roal Oy:stä.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että neuvottelukunnan puheenjohtaja olisi sosiaali- ja terveysministeriöstä ja varapuheenjohtaja maa- ja metsätalousministeriöstä. He toimisivat toistensa varajäseninä. Lisäksi esitetään, että neuvottelukunta voisi kuulla asiantuntijoita ja ottaa kaksi sivutoimista sihteeriä.

Neuvottelukuntaan kuuluisi puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi kaksikymmentä jäsentä, joilla kullakin olisi henkilökohtainen varajäsen. Neuvottelukunnan kokoonpano olisi suurempi kuin edellisellä toimikaudella 1.1.2020 - 31.12.2022, jolloin neuvottelukuntaan kuului puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 13 jäsentä varajäsenineen. Kuten edellisellä kaudella neuvottelukunnan puheenjohtaja olisi sosiaali- ja terveysministeriön edustaja. Varapuheenjohtaja olisi uudella kaudella maa- ja metsätalousministeriön edustaja ympäristöministeriön sijaan. Nyt esitetyistä jäsenistä 11 edustaisi samoja organisaatioita kuin edellisellä kaudella. Lisäksi esitetään uusina jäseninä edustajia sosiaali- ja terveysministeriöstä, Puolustusvoimien Sotilaslääketieteen keskukselta, Ruokavirastosta, Suomen Ympäristökeskuksesta ja Luonnonvarakeskuksesta, Kuluttajaliitto ry:stä, Lääketeollisuus ry:stä ja Aalto yliopistosta. Varajäseninä aiemmin olleet Suomen Syöpäpotilaat ry ja Suomen ympäristökeskus (aiemmin varapuheenjohtajan varajäsen) olisivat nyt jäseniä. Uusia varajäseniä esitetään Tampereen yliopistosta ja Colores ry:stä. Aiemmin jäsenenä ollut Itä-Suomen yliopisto olisi uudella kaudella varajäsen. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiristä ja ympäristöministeriöstä ei olisi uudella kaudella jäsentä.

Neuvottelukunnan jäsenten määrän lisääminen edellisestä toimikaudesta on perusteltua, jotta kuluttajia sekä teollisuutta edustavat järjestöt sekä toisaalta eri geenitekniikan alojen tutkimustoiminta tulisi neuvottelukunnassa aiempaa laajemmin edustetuiksi. Geenitekniikasta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 2 momentin mukaan neuvottelukunnassa tulee olla edustettuina vähintään geenitekniikan valvonnan kannalta keskeiset viranomaiset ja kaupan, kuluttajien ja teollisuuden keskeiset järjestöt sekä geenitekniikan eri alojen tutkimustoiminta. Ehdotetun neuvottelukunnan kokoonpano täyttää vaaditun edellytyksen. Geenitekniikan valvonnan kannalta keskeisiä viranomaisia neuvottelukunnassa edustaisivat ministeriöt, THL sekä Ruokavirasto. Kaupan ja teollisuuden keskeisiä järjestöjä edustaisivat MTK ry, Terveysteknologia ry, Suomen Bioteollisuus ry ja Lääketeollisuus ry. Kuluttajien keskeisiä järjestöjä edustaisivat Suomen Syöpäpotilaat ry ja Kuluttajaliitto ry. Geenitekniikan eri alojen tutkimustoimintaa edustaisivat VTT Oy, Suomen Ympäristökeskus, Luonnonvarakeskus, yliopistojen edustajat ja Suomen Akatemian sekä Suomalaisen Lääkäriseura Duodecim ja Puolustusvoimien Sotilaslääketieteen keskuksen jäsenet.

Neuvottelukunnan tehtävät neuvoa-antavana elimenä painottuvat bio- ja geenitekniikan kehitykseen ja tutkimukseen. Tämä on nähtävissä myös neuvottelukunnan kokoonpanossa siinä, että geenitekniikan tutkimustoiminta on vahvasti edustettuna. Tutkimusalojen edustuksessa on huomioitu biotekniikan alan tutkimuksen moninaisuus ja sen sovellusmahdollisuudet. Neuvottelukunnan alueellinen kattavuus on huomioitu pyytämällä jäseniksi ja varajäseniksi yliopistojen edustajat eri puolilta Suomea.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n 1 ja 3 momentin mukaan valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä, hyvinvointialueen,

hyvinvointiyhtymän ja hyvinvointialueiden välisen yhteistoiminnan toimielimissä sekä kunnallisissa ja kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä, lukuun ottamatta aluevaltuustoja ja kunnanvaltuustoja, tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Viranomaisten ja kaikkien niiden tahojen, joita pyydetään nimeämään ehdokkaita tässä pykälässä tarkoitettuihin toimielimiin, tulee mahdollisuuksien mukaan ehdottaa sekä naista että miestä jokaista jäsenpaikkaa kohden.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 13.3.2023 päivätyssä nimeämispyyntössään pyytänyt organisaatioiden ehdotusta jäseneksi ja varajäseneksi ja pyytänyt vastaanottajia huomioimaan jäsenesityksissä tasa-arvolain (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986, tasa-arvolaki). Ehdokkaita nimenneistä tahoista osa on kuitenkin tästä velvollisuudesta tietoisena ehdottanut jäseneksi ja varajäseneksi vain toista sukupuolta edustavaa henkilöä. Neuvottelukunnan kokoonpanossa on olemassa tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentissa tarkoitettu erityinen syy poiketa 40 % kiintiösäännöstä. Neuvottelukunnan tehtävät neuvoa-antavana elimenä painottuvat bio- ja geeniteknikan kehitykseen ja tutkimukseen. Neuvottelukuntaan osallistuminen edellyttää erityistä asiantuntemusta, minkä vuoksi kiintiösäännöksestä poikkeamiselle on olemassa erityinen syy.

Neuvottelukunnan kustannusten ja rahoituksen osalta esitetään, että neuvottelukunnan menot maksetaan momentilta 33.01.01.

Edellä todetun perusteella sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että valtioneuvosto asettaisi uuden biotekniikan neuvottelukunnan toimikaudeksi 16.6.2023 – 15.6.2026.